

โบราณคดี | บรรพชีวิน

มรดกจากพื้นดิน ความต่างที่เหมือนกัน (ต่อหน้า)

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

จัดทำโดย นาย จุลเกียรติ ไพบุลย์เกษม

หลังจากที่เราทราบความแตกต่างของสาขาวิชา “โบราณคดี” และ “บรรพชีวิน” กันแล้ว วันนี้ สำนักที่ 1 จะมาตอบคำถามยอดฮิตของหลาย ๆ ท่าน จากการสัมภาษณ์ทั้งนักโบราณคดีและนักบรรพชีวินกัน

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

คำถามที่

นักโบราณคดี และ นักบรรพชีวิน ทำงานต่างกันไหม?

1

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

นักโบราณคดี และ นักบรรพชีวิน มีแนวทางการดำเนินการ “คล้ายกัน”

1

สำรวจ / ได้รับแจ้งว่าพบหลักฐาน
(เกี่ยวกับบรรพชีวิน แจ้ง สำนักงานทรัพยากรธรณี ในแต่ละพื้นที่)
(เกี่ยวกับโบราณคดี แจ้ง สำนักศิลปากร ในแต่ละพื้นที่)

2

ทบทวนวรรณกรรม รวบรวมเอกสาร เตรียมอุปกรณ์และแรงงาน

3

ภาคสนาม (ทำการขุดค้น อย่างเป็นระบบ ทำบันทึก เก็บหลักฐาน รวบรวมหลักฐาน)

4

ห้องปฏิบัติการ (วิเคราะห์หลักฐาน สังเคราะห์หลักฐาน เรียบเรียง สรุปผล)

5

นำเสนอต่อสาธารณะ

คำถามที่

ดูออกได้อย่างไร

มีวิธีแยกระหว่างหลักฐาน

โบราณคดีกับบรรพชีวิน ได้อย่างไร?

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

ตัวอย่างการแยกหลักฐานเบื้องต้น

นิเวศวัตถุ

ร่องรอยบรรพชีวิน

ซากบรรพชีวินจุลชีพเซลล์เดียว

ซากบรรพชีวินพืช

ซากบรรพชีวินสัตว์

ซากดึกดำบรรพ์ (ฟอสซิล)

ขึ้นอยู่กับบริบทการขุดค้น ถ้าหากพบร่วมชั้น
วัฒนธรรมร่วมกับมนุษย์ ก็จะเกี่ยวกับโบราณคดี
แต่หากพบว่าเก่ากว่าวัฒนธรรมมนุษย์ จะเอนไป
ทางบรรพชีวินหรือชีววิทยามากกว่า

หลักฐานทางโบราณคดี

แหล่งโบราณคดี

โบราณวัตถุ

โบราณสถาน

ศิลปวัตถุ

ร่องรอยผิดวิสัย

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

“การขุดค้นพบตัวอย่างกระดูกสัตว์เยาะ ปรากฏ ร่องรอยมนุษย์น้อยหรือแทบไม่มีเลย ก็จะใช้ แนวความคิดทางบรรพชีวินวิทยามาใช้ นั่นคือการ วิเคราะห์ โดยใช้สัตว์เป็นตัวตั้ง เช่น ซากสัตว์ เหล่านั้น เกิดจากสัตว์ล่ามา หรือพวกสัตว์กินซาก นำมาสะสมในบริเวณนั้น หรือตายจากสาเหตุอื่น”

อ้างอิงบทสัมภาษณ์ : <https://www.facebook.com/BaanDinosaur/>
(24 เมษายน 2563)

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

“สำหรับในพื้นที่ของสำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี ดูแลเขต
จังหวัดในภาคตะวันตก คือ ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์
สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม เป็นแหล่งวัฒนธรรม
ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง – ท่าจีน และแม่น้ำเจ้าพระยา พบตัวอย่าง
แหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในแถบเทือกเขาสามร้อย
ยอด อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่พบทั้ง
ซากฟอสซิล สำหรับการศึกษาบรพชีวิน และพบแหล่งโบราณคดี
ในบริบทที่อยู่อาศัย แหล่งกลองโลหะ แหล่งฝังศพ เป็นต้น”

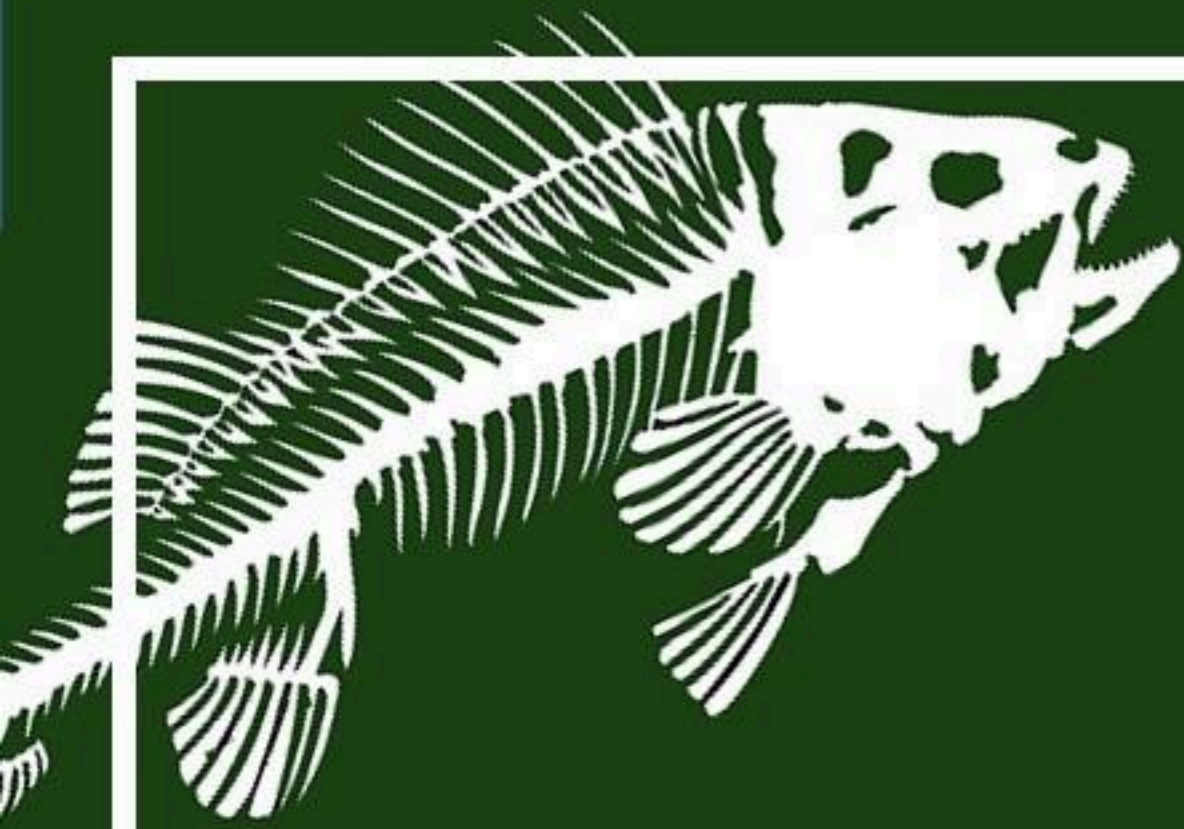
ให้ดูที่ **บริบท** ระหว่างการขุดค้น ว่าค้นพบอะไรและตอบอะไรได้บ้าง

ห้ามลืม!!! งานบรรพชีวินเน้นแนวคิดอธิบายในมุมมองของสิ่งมีชีวิตโบราณ
ตามการวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เช่น ร่องรอยสัตว์ล่าสัตว์
การพบซากหอยบนภูเขาที่แสดงความเป็นพื้นที่ทะเลมาก่อน เป็นต้น แล้วไปสู่การ
วิเคราะห์อย่างเป็นระบบ สำหรับงานโบราณคดีเน้นการศึกษามนุษย์ โดยอาศัย
หลักฐานที่ค้นพบเพื่ออธิบายกิจกรรมของมนุษย์โบราณ

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

คำถามที่

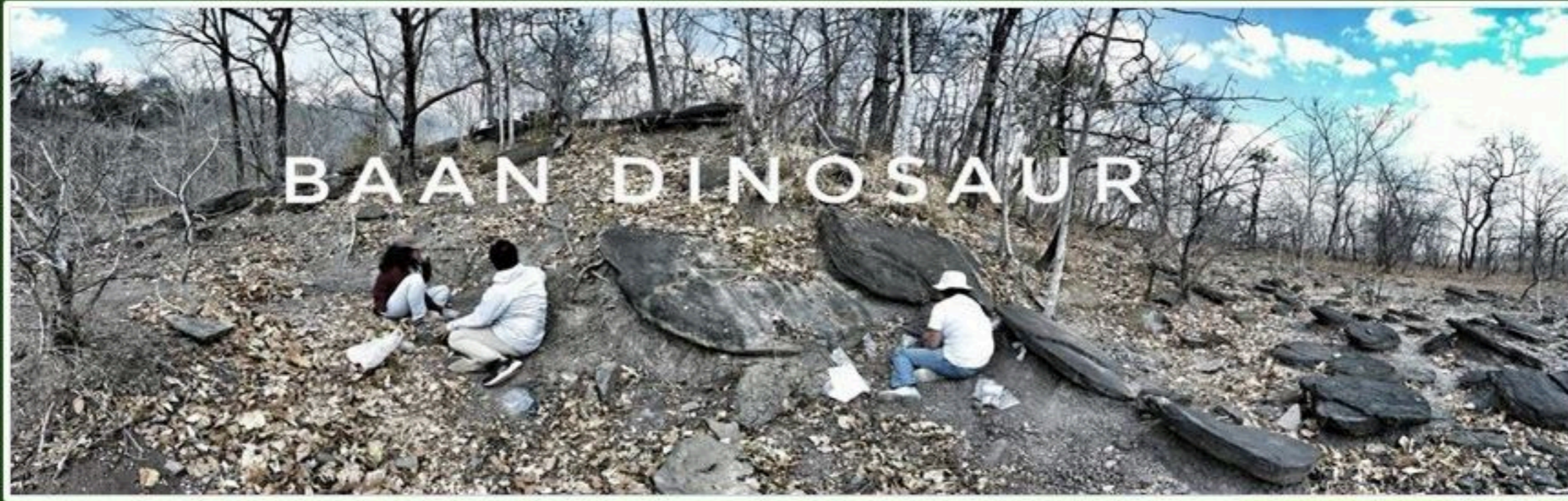
เคยพบหลักฐานร่วมกันไหม?

3

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

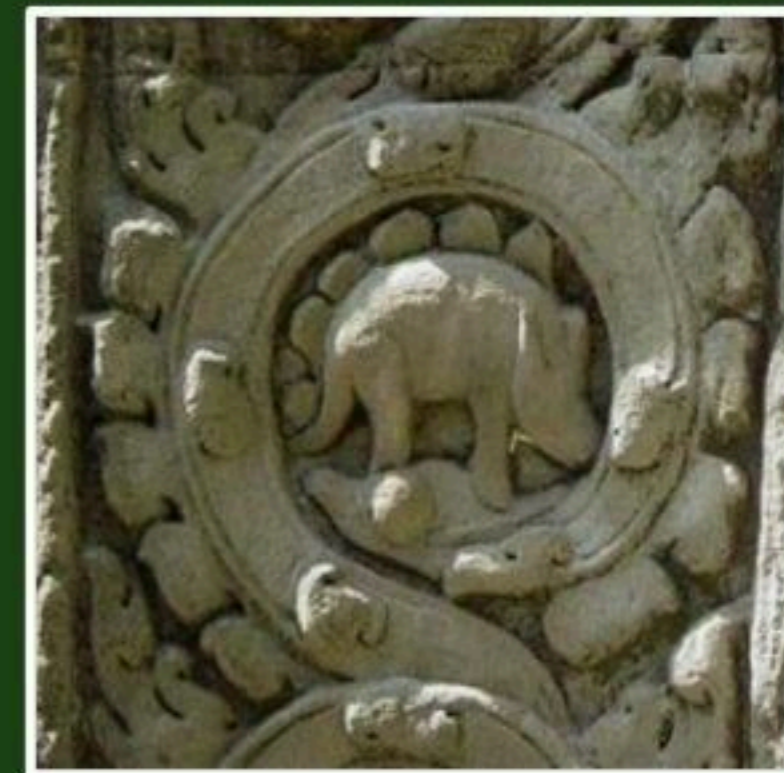
“ในงานบรรพชีวิน บางกรณีถ้าเจอโบราณวัตถุ อาทิ เครื่องมือหินในแหล่งบรรพชีวิน ก็จะได้คิดว่า มีมนุษย์เข้ามาอยู่อาศัยเป็นบางช่วง หรือกระทั่งเจอกระดูกหรือฟันมนุษย์ (ซึ่งพบน้อยมาก) ก็อาจจะคิดว่ามนุษย์อาจโผล่มาด้วยนักล่ามากินในแหล่งซึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นในสมัยไพลสโตซีน หรือยุคหินเก่าในถ้าที่ประเทศไทย อาทิ ถ้ำวิมานนาคิน จังหวัดชัยภูมิ นับเป็นแหล่งบรรพชีวิน อายุไพลสโตซีนตอนกลาง ปรากรูฟันมนุษย์ (*Homo sp.*) ซี่เดียว”

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

อ้างอิงบทสัมภาษณ์ : <https://www.facebook.com/BaanDinosaur/>
(24 เมษายน 2563)

“ด้วยสภาพพื้นที่เชิงเขาหรือแหล่งน้ำเป็นพื้นที่การใช้งานเพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในอดีต มนุษย์จึงเข้ามาใช้งานในระยะหลังหรือร่วมสมัยกับสัตว์และพืชดึกดำบรรพ์บางชนิด ดังนั้นอาจพบแหล่งโบราณคดีอยู่ใกล้เคียงกับแหล่งบรรพชีวิน เช่น อุทยานแห่งชาติภูเวียง ที่พบถ้ำฝ่ามือแดง ใกล้เคียงกับแหล่งขุดค้นบรรพชีวิน ในบางครั้งพบซากบรรพชีวินในพื้นที่ใช้ประโยชน์ร่วมกับศาสนสถาน การศึกษาทางโบราณคดีจะเน้นการอธิบายที่มา ลักษณะ และบริบทที่เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้สร้าง มากกว่าร่องรอยบรรพชีวิน นอกจากนี้มีตัวอย่างแหล่งที่น่าสนใจ คือ ภาพแกะสลักรูปสัตว์ดึกดำบรรพ์ คล้ายไดโนเสาร์ที่ปราสาทตาพรหม จังหวัดเสียมราฐ ประเทศกัมพูชา ราวพุทธศตวรรษที่ 17”

อ้างอิงภาพ : ชีรภาพ โลहितกุล. ๒๕๕๗. ธรรมชาติอาเซียน.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน (หน้า ๒๒)

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

คำถามที่

4

เสน่ห์ของแต่ละสาขาวิชาคืออะไร?

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

เสน่ห์บรรพชีวิน

เสน่ห์สำหรับแอดมินนะคะ การเรียนวิชาบรรพชีวินวิทยาคือการที่รวมวิทยาศาสตร์หลายแขนงเข้าด้วยกัน ได้ศึกษาเกี่ยวกับร่องรอยและสิ่งที่เคยเกิดขึ้นในอดีตไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตสัตว์มีกระดูกสันหลัง (ไดโนเสาร์ นก ปลา เต่า จระเข้ สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม) สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (โทรโลไบท์ แอนโมนาइट นอลติลอยด์ ฯลฯ) สภาพแวดล้อมบรรพกาลที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่าง ๆ ของแต่ละยุค จากหลักฐานที่พบเราได้เรียนรู้หลายอย่างมาก สิ่งมีชีวิตที่เกิดในแต่ละช่วงเป็นยังไง อากาศร้อนไหม ทำให้ในบางสถานการณ์เราสามารถศึกษาและทำนายผลของสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้ เป็นเรื่องในอดีตที่มีการค้นพบใหม่อยู่ตลอดเวลา

อ้างอิงบทสัมภาษณ์ : <https://www.facebook.com/BaanDinosaur/>
(24 เมษายน 2563)

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

เสน่ห์โบราณคดี

เสน่ห์ของโบราณคดี คือ ความท้าทายใครเรียก"นักโบราณคดี"นี้ภูมิใจมาก แต่แก่นแท้เสน่ห์ของโบราณคดี คือ ใจหายที่ท้าทายในการหาคำตอบซึ่งจะมีกระบวนการพิสูจน์เฉพาะด้านของเราไม่ว่าขุดค้น ขุดแต่ง การศึกษา เปรียบเทียบ วิเคราะห์จากหลักฐานหลายๆประเภท รวมถึงการแสวงหาสหวิทยาการในปัจจุบันที่สามารถนำมาพิสูจน์เพื่อหาคำตอบที่ชัดเจน เคยได้ยินคำเปรียบเปรยว่า "ก้อนอิฐ ก้อนดิน" จะบอกอะไรคุณได้นี้คือ Challenge ของนักโบราณคดีครับ

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

คำถามที่

5

ในประเทศไทยมีเปิดสอนที่ไหนบ้าง?

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

สาขาวิชาโบราณคดี

ในประเทศไทยมีเปิดสอนแค่ที่เดียว คือ
คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประกอบด้วย

- ศิลปศาสตรบัณฑิต (โบราณคดี)
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (โบราณคดี)
- ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (โบราณคดี)

เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพ นักโบราณคดี
ผู้ช่วยนักโบราณคดี นักวิชาการวัฒนธรรม ภัณฑารักษ์ นัก
อนุรักษ์ นักวิจัย ครู-อาจารย์ มัคคุเทศก์ เป็นต้น

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

สาขาวิชาบรรพชีวิน

ในประเทศไทยมีเปิดสอนแค่ที่เดียว คือ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ประกอบด้วย

- ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรนานาชาติ (บรรพชีวิน)

เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพ
นักบรรพชีวิน ภัณฑารักษ์ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการทาง
ชีววิทยา นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม นักวิจัย ครู-อาจารย์
มัคคุเทศก์ เป็นต้น

อ้างอิงข้อมูล

- คงกระพิน ไชยทองศรี. **นักวิจัยบรรพชีวิน**. สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2563.
- ดวงฤทัย แสงแสงสีรุ่ง . **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับซากดึกดำบรรพ์**. พระเยา : สำนักคัมภรองซากดึกดำบรรพ์, 2556.
- ธีรภาพ โลหิตกุล. **หรรษาอาเซียน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2557.
- พิพิธภัณฑสถานสิรินธร กรมทรัพยากรธรณี. **คู่มือนักท่องเที่ยวเรื่องภู่น้อย หุบเขาไดโนเสาร์**. ภาพสินธุ์ : พิพิธภัณฑสถานสิรินธร กรมทรัพยากรธรณี, ไม่ทราบปีแน่ชัด.
- ไม่ประสงค์ออกนาม. **นักวิจัยบรรพชีวิน**. สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2563.
- สุรวช สุธีธร. **นักวิจัยบรรพชีวิน**. สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2563.
- อธิวัฒน์ วัฒนพิทักษ์สกุล. **นักวิจัยบรรพชีวิน**. สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2563.

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

จัดทำโดย นาย จุลเกียรติ ไพบุลย์เกษม